

Aan: de eigenaar of gebruikers van dit pand
september/oktober 2010

Mogen uw lichten uit op zaterdag 30 oktober? Doe mee aan de Nacht van de Nacht 2010!

Geachte lezer,

U krijgt deze brief van Stichting Natuur en Milieu en De Provinciale Milieufederaties. Een vrijwilliger heeft dit object / pand 's avonds verlicht aangetroffen en deze brief bezorgd.

Wist u dat driekwart van de Nederlanders een donkerdere nacht wil en dat lichtvervuiling aan bijna de helft van de Nederlanders het zicht op de sterrenhemel ontnemt? En wist u dat de nacht elk jaar lichter wordt? Natuurlijk is licht belangrijk voor de veiligheid of om aandacht te krijgen en het kan heel sfeervol zijn. Maar er kan veel slimmer en zuiniger verlicht worden zonder dat veiligheid of sfeer in het geding komen. Verlichting zorgt naast lichthinder voor eenvijfde van het elektriciteitsverbruik van bedrijven. Besparing op verlichting maakt ons land dus mooier en kan flink helpen om energie te besparen.

Doe mee aan de Nacht van de Nacht

Om aandacht te vragen voor de schoonheid en de functie van de donkere nacht, organiseren De Provinciale Milieufederaties en Natuur en Milieu op zaterdag 30 oktober 2010 de zesde Nacht van de Nacht. Wij hopen dat u mee wilt werken om van deze nacht een succes te maken, net als een groeiende groep overheden en bedrijven die hun hulp al hebben toegezegd.

Wat vragen wij u?

Wilt u op zaterdag 30 oktober de verlichting, met name sier- en reclameverlichting, in en om uw pand uitdoen? Indien u meewerkt, kunt u dit doorgeven aan campagnes@natuurenmilieu.nl of neem contact op met uw Provinciale Milieufederatie (zie www.nachtvandenacht.nl bij 'contact').

Wat doen wij?

Wij vermelden uw medewerking op de website www.nachtvandenacht.nl. De website trekt momenteel circa 800 bezoekers per dag en de ervaring leert dat dat aantal sterk oploopt vlak voor de Nacht van de Nacht. Daarnaast promoten wij de Nacht van de Nacht via diverse media.

Het zou natuurlijk geweldig zijn als u het niet bij een eenmalige actie laat, maar u zich ervoor inzet om altijd zuinig en slim met verlichting om te gaan. Wij vragen u ook eens kritisch naar uw verlichtingsbeleid te kijken. In de bijlage treft u een aantal voorbeelden, tips en verwijzingen aan.

Wilt u meer informatie over de Nacht van de Nacht kijk dan op www.nachtvandenacht.nl of stuur een e-mail aan campagnes@natuurenmilieu.nl.

Hoogachtend,
Stichting Natuur en Milieu

Wibo Koole
algemeen directeur

De Provinciale Milieufederaties

Vera Dam
lid dagelijks Bestuur

Besparen op verlichting loont

Checklist voor ondernemers

Wist u dat een vijfde deel van het elektriciteitsverbruik bij bedrijven bestaat uit verlichting? Op verlichting kan veel worden bespaard; gemiddeld zo'n 40 procent. U bespaart daarmee op uw energierekening én bestrijdt ook de lichthinder.

Hieronder staan voorbeelden die weergeven hoe dit voor u kan uitpakken:

- Door de aanstraling van een winkelgevel of een klein kantoorpand (60 m²) om 23.00 uur in plaats van 3.00 uur 's nachts te doven, bespaart u jaarlijks 22.000 kWh aan elektriciteit, oftewel € 4.000,--. Dit komt overeen met het jaarverbruik van 6 huishoudens en scheelt jaarlijks 13 ton CO₂-uitstoot.
- Het doven van de kantoorverlichting om 19.00 in plaats van 22.00 uur scheelt voor een kantoor met 1.500 m² kantooroppervlak per jaar 14.000 kWh aan elektriciteit, oftewel € 2.500,--, oftewel 8 ton CO₂-uitstoot.
- Wanneer de aanstraling van een bedrijfshal (200 m²) om 18.00 uur in plaats van 3.00 uur 's nachts wordt gedoofd, scheelt dat jaarlijks 160.000 kWh aan elektriciteit, oftewel € 30.000,--. Dit komt overeen met het jaarverbruik van 50 huishoudens en scheelt jaarlijks 96 ton CO₂-uitstoot.

Tien tips voor energiezuinige verlichting en het voorkomen van lichthinder

1. Laat binnenverlichting niet onnodig branden als het pand verlaten is.
2. Schakel de buitenverlichting na middernacht uit. Moet er toch na middernacht licht branden, stel dan het verlichtingsniveau lager in met behulp van een dimmer of beperk het aantal brandende lampen.
3. Plaats een tijdsklok op de verlichting, zodat het licht automatisch uitschakelt. Houd hierbij rekening met het langer en korter worden van dagen.
4. Plaats bewegings- of lichtgevoelige sensoren, zodat de lichten alleen bij aanwezigheid branden of aangaan als er onvoldoende daglicht is.
5. Verdeel de verlichting over meerdere groepen, zodat uitschakelen per groep mogelijk is.
6. Verlicht buiten zo veel mogelijk van boven naar beneden. Zo wordt verstrooiing van licht in de atmosfeer en daarmee lichthinder voorkomen.
7. Vervang gloei- of halogeenlampen door spaarlampen of LED-lampen met een moderne armatuur. Plaats reflectoren achter de lampen of maak gebruik van spiegeloptiek-armaturen.
8. Zorg (zeker bij grote te verlichten objecten) voor een lichtplan en installatie door een lichttechnicus of lichtarchitect. Zij hebben kennis over doelgerichte en zuinige verlichting.
9. Let bij keuze van armatuur niet alleen op de aanschafprijs, maar neem ook de energiekosten mee in uw afweging.
10. Denk na over uw verlichting en verlicht bewust!

Energie-investeringsaftrek (EIA)

Als u investeert in energiebesparende lichttechnieken, dan kunt u gebruik maken van de fiscale regeling 'Energie-investeringsaftrek'. Dit geldt zowel voor binnen- als buitenverlichting. Hierdoor bespaart u niet alleen op uw energierekening, maar hoeft u ook minder inkomsten- of vennootschapsbelasting te betalen. In de praktijk betekent dat vaak dat u 10 tot 15% bespaart op de netto investeringskosten. Meer informatie staat op: <http://www.senternovem.nl/eia>.

Wilt u meer weten?

Kijk op eens op: www.nen.nl ; www.energiecentrum.nl ; www.energiechannel.nl ; www.nsvv.nl ; www.senternovem.nl/schoonlicht of <http://verlichting.startpagina.nl>.